

раздава въ България отъ българинъ, нѣмецъ или французинъ, а въ Франция — отъ единъ белгинецъ, германецъ и пр. Въ това отношение, всѣкой ще се съгласи, че голѣмо значение ще има избиранieto на сждиитѣ. Сждиитѣ се избиратъ измежду народа и имъ даватъ названието *естественни*, и то за това, за да могатъ да се поставятъ въ положението на оногози, на когото ще раздаватъ правосждие и то такова, което да бжде съобразно съ обстоятелствата, съ епохата, съ развитието на субекта и пр.

Когато вамъ ще доде рѣдъ да си поставите въпросъ: виновенъ ли е еди кой, за да отговорите *да* или *не*, вий ще срѣщнете не малко затруднение. Човѣшката съвѣсть не така лесно вдига товара, за да каже на едного, че е виновенъ, а така сжщо не е по-малакъ товарътъ и когато ще отговаряте на въпроса *не*, като знаете, че обществото мисли, какво извѣстенъ фактъ е прѣстѣпление. Поставени така между интереса на едно частно лице и ония на обществото, вий ще имате не малко затруднение; но каквото и да бжде вашето затруднение, улеснете се съ това, че вий каквото усилие и да направите, сѣ пакъ абсолютно правосждие не ще раздадете, а човѣшко, относително правосждие. Като военни лица, вашето правосждие ще се отличи въ извѣстна доза съ националния възгледъ на правосждието, а така сжщо и съ военния. Подъ тия думи разбирамъ, че вий като военни сждии, ще трѣбва да имате прѣдъ видъ и интересътъ на страната и ще рѣшите дѣлото така, както мислите, че българина е способенъ да глѣда на него. Но вий никога нѣма да се поколебаете, при разрѣшението на въпроса за виновността, — прѣдъ видъ, че нѣма абсолютно правосждие — да отговорите *да* или *не* и да рѣшите дѣлото по такъвъ начинъ, какъвто намѣрите за добръ и тъй, както разбирате интереситѣ на страната. Като военни лица, наша обязанность е да поглѣднемъ на това прѣстѣпление, като на нарушение суверенитетътъ на страната, което подкопава нейното сжществуване, — което сте натоварени да защищавате отъ външни и вътрѣшни врагове — и за това вий трѣбва да поглѣднете на него съ онази строгость, която поддържа на военнитѣ лица.

Всѣкой процесъ, билъ той граждански или углавенъ, съдържа два въпроса: въпросъ за фактътъ и въпросъ за правото. Подъ думата *фактъ* се разбира онзи актъ, който създава